

Motion till riksdagen 2017/18:2899

av **Bengt Eliasson m.fl. (L)**

Funktionshinderspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tilläggsdirektiv till LSS-utredningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt lägga fram förslag om förtydliganden om rätten till personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter bör få i uppdrag att arbeta systematiskt med regelförenkling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga skollagen vad gäller fysisk tillgänglighet i skollokaler och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärare ska ha grundläggande kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innehålla krav på kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga hälso- och sjukvårdslagen vad gäller hjälpmedel och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etiska aspekter på robotar och automatisk övervakning inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en dialog med idrottsrörelsen om hur den arbetar för att nå målen för statens stöd till idrotten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra mobilitetsstöd obligatoriskt för kommuner och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om informationsinsatser om mobilitetsstöd och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred översyn av de offentliga insatserna för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För liberaler är det en självklarhet att människor är olika. Vi har olika kön, könsidentitet, sexuell läggning, ålder, härkomst och livsåskådning men också skiftande funktionalitet. Var fjärde svensk uppger sig ha någon form av funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättningar finns i alla åldrar, klasser och yrkesgrupper, lever i staden och på landet, ensamma och i familjer, arbetar, är studerande, arbetslösa och sjukpensionärer, har olika värderingar och intressen, det vill säga, de är precis som alla andra.

Det handlar om människor som finns överallt, här och nu, med olika ambitioner och olika livsdrömmar. Människor med förutsättningar som i vissa avseenden kan skilja sig från majoritetens, men som är en viktig del av samhällsgemenskapen och har rätt till delaktighet i den. Funktionshinderspolitik handlar om att förverkliga den rätten och om självständighet och självbestämmande. En liberal politik innebär att skapa förutsättningar för att alla ska kunna bli sitt bästa jag, också de som har funktionsnedsättningar. Respekten för den enskilda människans frihet och värdighet är utgångspunkten för all liberal politik. Det är särskilt viktigt när det handlar om människor som mött hinder i livet – för vilka friheten inte är självklar.

Sverige har högt ställda mål och höga ambitioner i funktionshinderspolitiken. Stat, landsting, regioner och kommuner måste bli bättre på att också i praktiken leva upp till dem.

Liv på lika villkor – värna och utveckla LSS-reformen!

Att leva ett liv på lika villkor handlar om så mycket mer än att kunna gå på toaletten, få i sig mat och få kläder på kroppen. Det individuella stödet måste alltid anpassas till individens behov och egna önskemål. År 1993 beslutade riksdagen om LSS. Det mest uppmärksammade inslaget i reformen var införandet av rätt till personlig assistans. Tanken var just att människor som dagligen är beroende av olika stödinsatser skulle få ett reellt inflytande över sin livssituation, till exempel över vem som skulle ge hjälpen.

Gradvisa förändringar har dock inskränkt och urholkat denna frihetsreform så att den inte längre har det innehåll som var tänkt.

Andelen personer som får avslag på nyansökningar om assistansersättning från Försäkringskassan är rekordhög, så även antalet som får minskad eller helt indragen assistans vid en omprövning. Ett antal vägledande domar de senaste åren har inneburit en kraftigt hårdnad praxis, som enligt Liberalernas mening nu ligger långt från LSS-reformens ursprungliga intentioner.

Det finns en stor oro hos personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga idag, en oro över att förlora sina personliga assistenter och sin frihet. Företrädare för funktionshindersorganisationer beskriver assistansen som akut hotad.

Nya direktiv till LSS-utredningen

Den utredning som regeringen tillsatt för att se över LSS (dir. 2016:40) har spätt på oron i stället för att skingra den. Uppdraget är uttryckligen att kostnaderna för LSS ska minska – utan att man först gjort någon analys om varför de är högre än man räknade med vid reformens införande. I direktiven nämns ordet ”kostnader” 41 gånger, ”valfrihet” inte någon gång, och det enda resonemanget om ”goda levnadsvillkor” handlar om hur man ska kunna snäva in och begränsa vad det innebär.

Liberalerna motsätter sig inte en utredning av LSS-reformen, tvärtom. Den är lappad och lagad, samtidigt som samhället och situationen för personer med funktionsnedsättningar förändrats. Men utredningens fokus måste skifta från kostnadsbegränsningar till hur personer med omfattande funktionsnedsättningar ska få bästa möjliga förutsättningar att leva som andra.

Utredningen bör få förnyade direktiv, där utgångspunkterna är följande:

- Personkretsarna bör utgå från behov, inte från diagnoser.
- Insatskatalogen bör ses över. Gränsdragningarna mellan olika insatser inom och utanför LSS behöver bli mer flexibla.
- Huvudmannaskapet för insatserna bör ses över, särskilt det delade huvudmannaskapet för personlig assistans. Oavsett huvudmannaskap behöver likvärdigheten över landet öka. Den som flyttar från en kommun till en annan ska inte behöva oroa sig för att förlora sitt stöd enligt LSS.
- Begreppet ”grundläggande behov” behöver förtydligas. Det har genom domar och politiska beslut avgränsats på ett otillfredsställande sätt och getts alltför mycket av ett omsorgsperspektiv i stället för ett delaktighetsperspektiv. Till de grundläggande behoven bör också räknas behov av hjälp för att kunna vara delaktig i samhället, till exempel att arbeta, studera eller ha annan meningsfull sysselsättning, att vara förälder samt att inneha förtroendeuppdrag.
- Syftet med LSS är att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra. Vad goda levnadsvillkor är, är olika för olika människor, och insatserna kan därför svårligen standardiseras.
- Samordningsbestämmelser behöver ses över och göras flexibla. Det är en rimlig princip att personer inte ska få dubbla stöd, men det får inte leda till fragmentisering. Kontinuitet för den enskilde bör vara vägledande.
- Det ska finnas valfrihet för alla insatser enligt LSS, mellan olika aktörer och över kommungränser.

Utredaren bör även få möjlighet att lägga förslag som omfattar andra offentliga stöd och insatser till personer med funktionsnedsättning, som hjälpmedel, bilstöd och olika arbetsmarknadspolitiska insatser, om det har relevans för bättre måluppfyllelse enligt LSS.

Varje översyn av kostnader måste också ta hänsyn till alternativkostnader. I en undersökning från STIL om personer som förlorat sin assistanssättning från Försäkringskassan och i stället fått stöd genom kommunen, framgår att anhörigas insatser ökat från 18 timmar i veckan till 34. Det innebär rimligen stora begränsningar för både den assistansberättigades frihet, för de anhörigas frihet och för bådadas möjlighet att förvärvsarbeta. Den genomsnittliga timkostnaden för hemtjänst är väsentligt högre än timkostnaden för assistans. Timkostnaden för hemsjukvård, för den som behöver hjälp med egenvårdsbehov, är ännu högre. Varje kalkyl som bygger på besparingar

genom att någon ska få hemtjänst eller hemsjukvård i stället för personlig assistans innebär att de ska få mycket mer begränsat stöd än tidigare.

Det är också i direkt strid med de ursprungliga intentionerna för personlig assistans. Ett viktigt syfte med reformen var att komma bort från lapptäcket av insatser från olika huvudmän, och få ett sammanhållet stöd.

Personlig assistans är en stor post i statens budget. Den ger också mycket tillbaka. Det viktigaste är naturligtvis sådant som inte går att mäta i pengar, som ett värdigt liv för de allra mest utsatta. Att leva, inte bara överleva. Men den innebär också att anhöriga kan delta fullt ut på arbetsmarknaden, och ibland att personer med assistans kan arbeta och betala skatt. Därutöver är yrket som personlig assistent ett vanligt första jobb, och en bra väg in på arbetsmarknaden.

Värna LSS på kort sikt

Utredningen är angelägen, men det behövs också åtgärder på kort sikt för att skingra oron och för att säkra innehållet i LSS i allmänhet och för den personliga assistansen i synnerhet. Det behövs tydliga besked att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska få möjlighet att leva, inte bara överleva.

Liberalerna har hittills accepterat uteblivna och låga uppräknings av schablonersättningen för assistans de senaste åren, eftersom det har pågått ett arbete med att reformera ersättningssystemet så att det blir rättvist, rättssäkert, förutsägbart och långsiktigt hållbart. Detta arbete tycks dock helt ha avstannat. Att långsamt urholka ersättningsnivåerna kommer inte att lösa några av de problem som finns med dagens modell. Tvärtom har de nu blivit så låga att många seriösa assistansanordnare har svårt att bedriva verksamhet med rimlig kvalitet. Det är bra att regeringen nu aviserar en viss höjning, men risken är fortfarande stor att det bara är kommunerna och de allra största assistansföretagen som klarar de små marginalerna.

Liberalerna lägger i vår budgetmotion en miljard kronor mer än regeringen på assistansersättning för att värna reformen.

Därutöver behöver tryggheten säkras på kort sikt för dem som just nu nekats stöd och hjälp. Regeringen behöver skyndsamt lägga fram förslag på de förtydliganden som behövs för att assistans ska kunna beviljas utifrån behov av hjälp med egenvård eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Om detta görs i form av ett tilläggsdirektiv till sittande utredning eller i särskild ordning är mindre viktigt.

Bekämpa fusk, inte personer med funktionsnedsättning

Det förekommer fusk, ibland i form av omfattande och organiserad kriminalitet där mångmiljonbelopp förskingrats, samtidigt som personer med funktionsnedsättning vanvårdats. Det ska det vara nolltolerans emot, och Liberalerna har medverkat till flera skärpningar i regelverken för att komma åt det. Inspektionen för vård och omsorg, IVO, bör ge tillsynen av assistansmarknaden hög prioritet, och möjligheterna till myndighetssamverkan för att upptäcka oseriösa assistansanordnare bör öka.

Men samtidigt bör man vara medveten om att fusk och felaktigheter troligen bara förklarar en mycket liten del av kostnadsökningarna. Trots att Försäkringskassan gör systematiska uppföljningar och är skyldiga enligt lag att polisanmäla allt som förefaller vara fusk, hittar man ganska lite. 2016 uppgick återkraven inom assistansersättningen till 46 miljoner kr.

Regeringens strategi och fokus mot fusk och felaktigheter är missriktad. I stället för att rikta in arbetet mot dem som är oseriösa eller kriminella, stramas villkoren åt för dem som verkligen behöver stöd. Samtidigt försämras villkoren för seriösa företag i assistansbranschen, så att de får allt svårare att göra ett bra jobb.

Bättre samordning och större flexibilitet

Personer med funktionsnedsättning behöver inte sällan stöd från flera olika myndigheter och förvaltningar – till exempel från Försäkringskassan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och Arbetsförmedlingen, och ibland från flera olika avdelningar inom samma myndighet. Då blir det särskilt tydligt när regelverk krockar och samordningen brister.

Det är tydligt angivet i många regelverk att myndigheter ska samarbeta så att stödet till personer med funktionsnedsättning blir optimalt och så att inget hamnar mellan stolarna. I praktiken är det alltför vanligt att myndigheter och förvaltningar istället skyfflar ansvar mellan sig. Kraven och förväntningarna på myndigheter att samverka för att ge bästa möjliga stöd till personer med funktionsnedsättning måste skärpas.

Regelverk bör systematiskt förenklas och regelkrockar undanröjas. År 2011 gav alliansregeringen i uppdrag till Försäkringskassan att se över möjligheterna till regeländringar som kunde göra socialförsäkringen enklare och mer effektiv, både för Försäkringskassan och för de medborgare som kom i kontakt med myndigheten. Försäkringskassan följde upp detta med ett antal förslag, och har därefter fortsatt med årliga så kallade antikrångelkataloger med konkreta förslag. Liknande uppdrag har också getts åt andra myndigheter.

Vi anser att fler myndigheter ska ha ett uttryckligt uppdrag att arbeta med att uppmärksamma regelförenklningar och regelkrockar, och genomföra dem som de själva har rådighet över.

Delaktighet i samhället på lika villkor

Att kunna gå ut och äta med sina vänner, besöka utställningar och gå på bio och teater, delta i seminarier, vara föreningsaktiv eller träna för att må bra är en viktig del av livet. Möjligheten till delaktighet stoppas dock allt för ofta av bristande tillgänglighet. Det kan handla om allt från otillgänglig information till hinder i den fysiska miljön.

Sedan år 1966 finns bestämmelser om tillgängligt och användbart byggande. Riksdagen beslutade år 1999 att enkelt avhjälpna hinder i befintlig miljö skulle vara borta senast vid utgången av år 2010. Det målet nåddes inte. Det finns visserligen byggregler, en lag om kollektivtrafik och andra regelverk som ställer tydliga krav på tillgänglighet, men likväl utformas samhället fortfarande på ett sätt som utestänger. Många utestängs från det gemensamma samtalet då debatter inte teckenspråkstolkas, då möten ordnas utan hörselteknisk utrustning, då information inte finns tillgänglig i punktskrift eller digitalt.

Liberalerna var starkt pådrivande för att bristande tillgänglighet ska vara en form av diskriminering i diskrimineringslagen, vilket blev verklighet 2015. Det innebär att det nu finns en lagstiftning som utgår från de individer som missgynnas när regelverk inte efterlevs och skäliga anpassningsåtgärder inte vidtas. Den enskilde kan då gå till domstol och få saken prövad.

Vi välkomnar att regeringen nu lagt fram förslag om att ta bort det så kallade småföretagsundantaget. Lagen innebär i sak inte att kraven på tillgänglighet skärps, utan att det införs en individuell klagorätt när näringsidkare inte följt tillgänglighetskrav i till exempel plan- och bygglagen. Kraven på åtgärder måste vara skäliga, och hänsyn ska tas till bland annat de ekonomiska och praktiska förutsättningarna hos företaget. Verksamheten måste kunna bära kostnaden för tillgänglighetsökande åtgärder. Att utöver dessa hänsynstaganden ha ett undantag för småföretag innebär dels en onödig dubbelreglering, dels att det ges en felaktig bild av vad tillgänglighetsåtgärder kan innebära.

En skola på lika villkor

Skolan är den plats där vi formas, bildar oss, möter vänner för livet. En bra skola och förskola är det bästa sättet att skapa jämlika möjligheter inför framtiden. I denna miljö, där vi ska ges förutsättningar för livet, är det särskilt viktigt att alla kan vara delaktiga och ha samma valfrihet.

FN:s konvention om personer med funktionsnedsättning är tydlig: Personer med funktionsnedsättning ska på lika villkor som andra få en utbildning med samma kvalitet.

Under den tid Liberalerna (då Folkpartiet liberalerna) ledde Utbildningsdepartementet drev vi igenom flera viktiga reformer för elever med funktionsnedsättning. I den nya skollagen har det blivit tydligare att särskilt stöd är en rättighet för de elever som behöver det, och att den som inte är nöjd med det stöd de får kan överklaga detta. Liberalerna var också pådrivande för att inrätta Skolinspektionen, som har större resurser och befogenheter än tidigare tillsynsmyndigheter att se till att skolorna faktiskt uppfyller sina skyldigheter.

Liberalerna drev igenom ett förbättrat regelverk för stöd och särskilt stöd. Till exempel ska en elevs behov av särskilt stöd utredas skyndsamt om läraren eller föräldrar anmäler det till rektorn. Vi har också förtydligat i skollagen att elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskraven ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen, dvs. sådant stöd ska inte kunna upphöra för att eleven har nått betyget E. Vi har också drivit igenom att kommuner och rektorer måste fördela skolans resurser så att de som behöver mer får mer.

Men mycket arbete återstår. I praktiken lever svensk skola inte upp till de mål vi själva satt upp, eller de mål som finns i FN:s barnkonvention och i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Fysisk tillgänglighet i skolan

Alltför många skolor har fortfarande alltför bristande fysisk tillgänglighet. Många unga med funktionsnedsättningar kan på grund av otillgängliga lokaler inte gå i samma skola som sina syskon eller kamrater. Istället skjutsas de dagligen långa sträckor till andra skolor. I värsta fall ökar segregeringen än mer när det är dags för gymnasiestudier. De otillgängliga skolorna är naturligtvis stängda också för lärare och annan personal med motsvarande funktionsnedsättningar. Även föräldrar med nedsatt rörelseförmåga begränsas i sitt fria val av skola för sina barn.

De åtgärder som vidtas för att öka tillgängligheten utgår ofta från enskilda elevers behov och inte från ambitionen att generellt tillgängliggöra skolan.

Den bristande tillgängligheten innebär att ungas möjlighet att välja skola begränsas liksom deras möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen och att vara socialt delaktiga. Barn med funktionsnedsättning kan inte vara med sina klasskamrater på rasterna eftersom skolgården och lekredskapen är otillgängliga.

I den miljö där unga vistas en stor del av sin tid måste tillgängligheten vara god – för eleverna men också för lärare och annan personal och för föräldrar. Skollagen kräver att skolor ska vara ”ändamålsenliga”. Tolkningen av detta innebär dock i praktiken att friskolor tillåts bedriva sin verksamhet i otillgängliga lokaler. Även skolan omfattas av den nya bestämmelsen om bristande tillgänglighet som diskriminering. Det är bra, men otillräckligt. Det räcker inte att kräva tillgänglighetsanpassning vid om- eller tillbyggnad. Skollagen bör förtydligas så att det framgår att alla skolor som huvudregel ska ha grundläggande fysisk tillgänglighet.

Stärk lärarutbildningen

För att få en lärarexamen måste studenten idag ”visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov”. Det kravet behöver skärpas och förtydligas. Alla lärare ska ha grundläggande kunskaper i hur de ska arbeta med elever med funktionsnedsättning, med insikten att detta inte nödvändigtvis innebär ett specialpedagogiskt behov. En elev med rörelsehinder eller synnedsättning kan till exempel behöva hjälpmedel och en tillgänglig fysisk miljö utan att för den skull behöva någon särskild anpassning av själva undervisningen. Även rektorsutbildningen måste innehålla tydliga krav på kunskaper om elever med funktionsnedsättning.

Idrott och hälsa – också för elever med funktionsnedsättning

Barn med funktionsnedsättning har samma rätt som andra barn att delta i skolans alla ämnen, och samma behov av att lära och utvecklas. Men ett ämne där det särskilt slarvas med det är idrott och hälsa. Många elever deltar inte alls i undervisningen, varken på lektioner eller på friluftsdagar. De ”befrias” – rakt in i en ohälsosfälla.

Den som är utestängd från undervisningen får sämre förutsättningar för en hälsosam och aktiv livsstil – trots att den som har en funktionsnedsättning inte sällan har större behov av fysisk aktivitet för att behålla och utveckla sina förmågor. Även särskolan misslyckas, trots sin specialisering, med fysisk aktivitet för sina elever.

Alla barn har rätt att delta i idrott och hälsa och på friluftsdagar. Det är skolans ansvar att anpassa undervisningen så att alla kan delta utifrån sina förutsättningar. Vi har redan konstaterat att skolor ska vara tillgängliga. Det gäller förstås också lokalerna för idrott och hälsa. Lärare i idrott och hälsa ska få utbildning och fortbildning i hur undervisningen kan anpassas utifrån olika elevers förutsättningar.

Mer samordning och tydligare riktlinjer kring hjälpmedel

Villkoren för hjälpmedel är alltför olika över landet, och landstingens förskrivning är inte sällan så snål att det kan ifrågasättas om det är i enlighet med lagstiftarens intentioner. I Hjälpmedelsutredningens betänkande SOU 2017:43, konstateras att mycket få landsting förskriver så kallade fritidshjälpmedel, trots att det i hälso- och sjukvårdslagens förarbeten är tydligt att skyldigheten att förskriva hjälpmedel bland annat omfattar hjälpmedel för ”normala fritids- och rekreationsaktiviteter”. Liberalerna delar utredningens bedömning att lagen bör förtydligas på denna punkt. Att kunna leva

ett aktivt liv också på fritiden är en självklar del av ett värdigt liv och ofta nödvändigt för att på sikt kunna behålla hälsan.

Den som behöver hjälpmedel ska ha ett avgörande inflytande över vilket hjälpmedel. De problem som funnits med fritt val av hjälpmedel bör kunna åtgärdas utan att återgå till gamla fyrkantiga modeller. Att det blir krångligare för myndigheter får inte vara ett skäl att begränsa människors självbestämmande.

Ny teknik ska utnyttjas och teknikutveckling stimuleras. 3D-skrivare och scannrar gör att detaljer, som till exempel ortoser och proteser, enklare och billigare kan bli individuellt anpassade. Utvecklingen av robotar och system för övervakning inom hälso- och sjukvården och omsorgen går snabbt. Som exempel kan nämnas robotar som kan användas vid kommunikation med en enskild, som ett äthjälpmedel, vid toalettbesök, vid träning och rehabilitering, som ersättning för förlorade kroppsdelar eller i rörelseassisterande syfte, som sällskap eller för att undvika tunga lyft för vårdpersonal. Kameraövervakning har kommit som alternativ eller komplement vid övervakning av en vårdtagare och kan vara ett sätt att öka tryggheten för individen som använder den men också för att effektivisera omsorgen.

En rad lagar reglerar tillhandahållandet av hjälpmedel som de ovan nämnda och olika myndigheter har ansvar för kvalitetssäkring, tillsyn och kunskapsförmedling. Även ansvaret för förskrivning är delat på många olika myndigheter. Det gör att det finns risk för att frågeställningar ramlar mellan stolarna. En sådan fråga är behovet av etisk bedömning av värdet för en vårdtagare när en robot tas i bruk eller kameraövervakning installeras.

Statens medicinsk-etiska råd skriver i sin rapport Robotar och övervakning i vården av äldre – etiska aspekter (Smer 2014:29) att användningen av robotar och automatisk övervakning har en stor potential att förbättra vårdens och omsorgens kvalitet men det behövs mer forskning om hur tekniken kan påverka människan och viktiga värden i vården. Etiska frågor måste få ta större plats under utprovningssprocessen men också vid beslut om den enskildes användning av den.

Krav på etisk bedömning vid användning av robotar och automatisk övervakning framgår inte tydligt av gällande lagstiftning. En genomgång behöver därför göras för att se var kompletteringar behövs för att därefter införas. Det behöver också tydliggöras vilken myndighet som har ansvar för att säkerställa om det utifrån etiska utgångspunkter är försvarbart att införa en robot eller ett system för automatisk övervakning i hälso- och sjukvården och omsorgen.

Förutsättningar för en aktiv fritid

Den självskattade ohälsan är 10 gånger högre hos personer med funktionsnedsättning än bland övrig befolkning – och det handlar i hög grad om ohälsa som inte är en direkt följd av funktionsnedsättningen. En del av detta handlar om att en stillasittande fritid är mer än dubbelt så vanligt som bland befolkningen i stort.

Fysisk aktivitet är en av de viktigaste faktorerna för en god hälsa, och offentligfinansierade verksamheter har ett särskilt ansvar att se till att det också blir möjligt för personer med funktionsnedsättning. Anläggningar för lek, aktivitet och spontanidrott, som lekplatser, utegym, badplatser och löparslingor måste vara tillgängliga. Idrottsanläggningar och sporthallar behöver vara tillgängliga, både på planen, i bassängen, i omklädningsrummet och på läktaren. Det behövs ”sportotek” där det går att låna idrottsutrustning och idrottshjälpmedel. Insatser som personlig assistans,

kontaktperson, ledsagare och hjälpmedel måste ges i så stor utsträckning att det möjliggör ett aktivt liv.

Idrottsrörelsen måste samtidigt bli bättre på att inkludera personer med funktionsnedsättning. Idrotten har omkring två miljarder kronor per år i statsbidrag, ett omfattande stöd från kommunsektorn samt förmånliga skatteregler. En enig riksdag har vid flera tillfällen tydligt markerat att ett mål för statens stöd till idrotten är idrott för alla. I målformuleringen nämns särskilt personer med funktionsnedsättning. Trots detta är idrott för personer med funktionsnedsättning satt på undantag, och där det finns sker det ofta som en verksamhet skild från andra. Riksidrottsförbundet gjorde nyligen på sin stämma tydligt att ambitionsnivån för idrott för personer med funktionsnedsättning ska dimensioneras efter vad deras ekonomiska läge tillåter.

Regeringen bör ta initiativ till en dialog med idrotten om hur de följer riksdagens uppsatta mål, och överväga en öronmärkning av stöd till idrott för personer med funktionsnedsättning, i första hand inkludering av barn och unga. En förebild kan vara Norge, där ungefär tio procent av det totala statliga stödet till idrotten öronmärkts till idrott för personer med funktionsnedsättning. Liberalernas grundinställning är att statens stöd till idrotten bör styras genom mål, inte genom detaljregleringar och öronmärkningar, men det är under förutsättning att idrotten å sin sida respekterar de mål som riksdagen satt upp för stödet.

Jobb på lika villkor

I vårt samhälle är arbetet en viktig del av livet och vuxenidentiteten. Att ha ett arbete är ett medel för att kunna leva ett fullvärdigt liv. Det handlar om förankring, livskvalitet och tillhörighet, om rätten att vara inkluderad i samhället och om att ha egen försörjning.

En funktionsnedsättning kan i en viss arbetsmiljö leda till ett funktionshinder, men behöver inte göra det i andra. I många fall kan en funktionsnedsättning fullt ut kompenseras genom hjälpmedel eller anpassningsåtgärder.

Aktivitet och gemenskap ska alltid prioriteras före passivitet och utanförskap, också för den som är långt från den reguljära arbetsmarknaden.

Liberalerna har i andra sammanhang föreslagit att Arbetsförmedlingen ska läggas ned och ersättas av en ny myndighet, som ska prioritera dem som står allra längst från arbetsmarknaden – till exempel personer med funktionsnedsättning.

Idag finns det en mängd stöd och insatser för att underlätta för personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden. Insatserna behöver blir färre och mer flexibla och ansvaret samlas hos den nya myndigheten.

Utveckla mobilitetsstödet

Alliansregeringen införde en möjlighet för kommuner att ge mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst. Det är uttryckligen till för personer som har beviljats färdtjänst men inte har rätt till bilstöd. Trots att utvärderingar av försöksverksamhet med stödet visat att det är mindre kostsamt för kommunerna, samtidigt som det innebär kraftigt ökad frihet för den enskilde, är det dock endast ett fåtal kommuner som infört en möjlighet till mobilitetsstöd. Kännedomen om stödet förefaller också vara låg bland

dem som skulle kunna omfattas av det. Mobilitetsstödet bör göras obligatoriskt för kommunerna, och det behövs informationsinsatser för att göra möjligheten känd.

Även om vi är varma tillskyndare av mobilitetsstödet, är det problematiskt med två snarlika stöd, det statliga bilstödet och det kommunala mobilitetsstödet. Regeringen aviserade i Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, prop. 2016/17:188, ett par uppdrag på transportområdet, dels om kvalitet i färdtjänsten, dels om tillgänglighet och användbarhet inom transportsystemet. Liberalerna vill i stället se en bredare översyn, där man i ett sammanhang ser över de många olika insatser som finns för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig. Kollektivtrafiken, bilstödet och färdtjänsten är i stor utsträckning kommunicerande kärn, och hänger samtidigt ihop med till exempel ledsagning, hjälpmedel och parkeringstillstånd. En alltför snål tilldelning av parkeringstillstånd, eller avgiftsbeläggning av parkering för personer med funktionsnedsättning, gör i praktiken en anpassad bil svårare att använda. En utredning bör dels se över hur olika insatser kan samverka och komplettera varandra för största möjliga delaktighet och självständighet för den enskilde. Dels bör bilstödet målgrupper övervägas. Människor har, oavsett funktionalitet, vanligen fler behov än att ta sig till och från arbetet. Att vara delaktig i samhällslivet innebär också att kunna utöva fritidsintressen och att träffa släkt och vänner, och det behovet är inte mindre för en person som inte har ett förvärvsarbete.

Bengt Eliasson (L)

Barbro Westerholm (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Maria Weimer (L)